

IGRA U XX VEKU

# REFORMA IGRE XX VEK

- Krajem XIX veka u periodu dok je upravljao Marijinskim teatrom Knez Volkonski je poku. On je bio zagovornik igre Isidore Dankan i Žaka Dalkroza i osnivač kurseva Ritmike u Moskvi. Na toj liniji su ustrajali i postali međunarodno poznati Serž Đagiljev kao organizator i genijalni igrač i koreograf Mihael Fokin (1882). U njegovoj igri bez baletskih patika se vidi uzori u igri u antičkoj Grčkoj kao i kod Isidore Dankan. Prvi je napravio sintezu igre, zvuka, boje i scenskog dizajna. Vaclav Nižinski, (1890-1950) bio je nazivan osmim svetskim čudom zahvaljujući svojim ulogama u Ruskom baletu Đagiljeva kome se priključio 1909 i čiji je bio član do 1913.
- Youtube.com Nijinsky - Fondation Louis Vuitton – Paris 8.22

# ISIDORA DANKAN

- Isidora Dankan (1877-1927) je bila jedan od glavnih protagonista Nove igre. Bila je autodidakt kao i njena sestra Jelisaveta sa kojom je vrlo rano počela da se bavi pedagoškim radom za decu. Ona je saznavala o plesu gledajući predstave tokom svojih poseta galerijama i muzejima i komunikacijama sa umetnicima u Evropi. Prvi put je nastupila 1895. na jednoj krovnoj terasi restorana. Kasnije je nastupala po salonima i umetničkim večerima u Londonu i Parizu. Svoju igru je prvi put promovisala 1902. godine posle čega je postala renomirana igračica. Od 1905. godine je sa svojom sestrom osnovala Školu umetničke igre novog smera u Grunenvaidu kod Berlina na osnovu improvizovane igre. Isidora Dankan se zalagala za slobodnu ljubav i bila je protiv konvencionalnosti građanskog braka svog vremena zbog čega je morala da ustupi upravljanje Školom svojoj starijoj sestri. Iako su njeni igrački uzori bili na njenim počecima iz antičke Grčke ona je u svom delu Igra Budućnosti napisanom 1903. tvrdila da igra treba da bude slobodna i oslobođena bilo kakve tehnike i uzora. Prva je počela da igra na nebaletsku muziku Betovena, Gluka, Šuberta, Šumana, Lista i Šopena. Ona je uticala i na promenu baleta pogotovo u koreografijama
- Mihail Fokin balet Anna Pavlova as The Swan 1-58
- Youtube.com Isidora Duncan (1877-1927) – Film of an Outdoor Recital 1-55''

# EMIL ŽAK DALKROZ

- Emil Žak Dalkroz (1865- 1950) je bio profesor teorije i harmonije muzike u Bazelu koji je uočio da muzičkom vaspitanju nedostaje razvijanje ritmičkog osećanja. Svoj internacionalni prodor je napravio na izlaganju na hamburškom kongresu za umetničko vaspitanje gde je dao svoj predlog reforme muzičke nastave. On je prelagao da se razvitak ritmičkog osećanja tako što se muzički ritam prenosi u pokrete celog tela. Njegovo predavanje na hambur[škom kongresu je imalo i praktični prikaz koji su izveli njegovi učenici muzike iz Ženeve. Dalkrozova ritmička gimnastika je našla svoj dom u Halerau kod Drezdena gde je osnovan Dalkrozov vaspitni institut. 1913. je bilo uprizorenje Glukovog *Orfeja* na Halerauškom festivalu sa Adolfom Apijom i arhitektom A. Tesenovim kao saradnicima. Vremenom izraz ritmička gimnastika je zamenjen sa ritmika.

# RUDOLF LABAN

- Rudolf Laban (1879- 1958), igrač, pedagog, koreograf i teoretičar igre je po poreklu slovak i mađar. Već kao gimnazijalac je sa grupom svojih vršnjaka u Budimpešti organizovao i izvodio čardaš u okviru igračkih svetkovina. Kao početnik se zalagao da igra bude povezana sa govorom, pesmom i muzikom. U jednom periodu je živeo od slikarskih radova a kao autodidkt pokušavao je da osvoji principe igre kroz organizovanje radne zajednice koja igra u prirodi u ambijentu. Pokušao je da nađe i način kako da zabeleži pokrete. 1910. je osnovao Školu moderne umetničke igre koja je leti radila u Askoni. Njegovo koreografsko delo Zemlja je bilo izvođeno bez muzičke pratnje, pa čak i bez gonga ili udaraljki. Tokom Prvog svetskog rata on je svoje sedište prebacio u Cirihi u Švajcarsku. Posle nekoliko godina svoja istraživanja je krunisao teorijskim radom *Igračev svet* koji je objavljen kada je rat završen. Posle završetka rata je otišao u Štutgart gde je osnovao Labanovu pozornicu. Bavio se popularisanju igre kroz Igru za laike u Štutgartu a kasnije i u Hamburgu u formi hora pokreta. 1926. je osnovao u Vircburgu Koreografski institut koji je vodila Gertrud Lezer zbog zapisivanja novih koreografija i razrade njegovih teorijskih poristupa. Izašla je iz štampe knjiga Koreografija 1926., inicirao je i Prvi internacionalni igrački kongres u Magdenburgu koji se zalagao za sindikalna prava igrača i za njihovo stručno usavršavanje. Posle objavljivanja knjige Kinetografija (Zapisi pokreta u Igri) osnovano je Udruženje za zapisnu igru. Vrhunac je bila svečana povorka Svetkovina zanatstva na zanatskoj izložbu u Beču 1929. sa 10000 učenika među kojima su bili i 2500 igrača i članova horova pokreta.

# LABAN I UČENICI

- U periodu između 1934-1936 godina je postavio na baletskoj sceni berlinske opere čitav niz igara u operama (Knez Igor Borodina, Španske igre u Karmen i dr). Njegov koreografski uspon je prekinula Lici Maudrik, koja je bila školska drugarica Geringove žene i pristalica klasičnog baleta. U Nemačkoj su nastavili da deluju njegovi učenici Kurt Jos čiji se Zeleni sto i dan danas izvodi i Mari Vigman. Kada je na vlast došla nacional-socijalistička partija na čelu sa Adolfom Hitlerom Jos je napustio Nemačku jer nije želeo da prekine saradnju sa Zigurdom Lederom, plesačem, koreografom i Fricom Koenom muzičarom. Kada je otišao iz Nemačke Laban je otvorio Studio za umetnost pokreta u Mančesteru i uspeo je da njegov sistem rada bude uveden u škole. Gertruda Bodenvizer u Beču, Meri Vigman, Kurt Jos i Rudolf Laban u Nemačkoj su osnivači ekspresionističkog-izražajnog plesa (Ausdruckstanz). Ekspresionistički ples je veoma važan jer je predstavljao bazu za moderni ples, izvođački razvoj Pine Bauš, ali i buto plesa jer su dvojica učenika Meri Vigman preneli i nadgradili naučeno po završetku Akademije i po povratku u Japan.
- Youtube.com DFA: Danse Macabre - Ballets Jooss 1935 12.11;
- Mary Wigman - Dancer, Choreographer and Pioneer of Expressionist Dance 3 3.14; youtube.com pina bausch cafe muller 3.07

# EKSPRESIONIČKI PLES

- Meri Vigman, Kurt Jos, Rudolf Laban u Nemačkoj i Gertrud Bodenvizer u Austriji su poštujući metakinezu osnovali ekspresionistički – izražajni ples (*Ausdruckstanz*). Ovi plesači i njihovi sledbenici izražavali su svoja iskustva i osećanja kroz pokret. *Ausdruckstanz* je bio deo ekspresionističkog umetničkog pravca, koji je svoj procvat imao u slikarstvu i književnosti posle Prvog svetskog rata. Nemački ekspresionistički ples, plesni teatar Pine Bauš, japanski buto ples i postmoderni ples bitno su uticali na formiranje Nađovog odnosa prema telu u pokretu. Telo je postalo predmet plesa, a ne više sredstvo za izražavanje metafora. U postmoderni ples tokom sedamdesetih godina XX veka prodiru nezapadni uticaji, filozofija pokreta zen-budizma i autorskog tandema Džon Kejdž i Mers Kaningam. U ustaljene plesne treninge koreografi su počeli da unose elemente taj či čuana i aikida. Koreografi su počeli da uključuju faktor-slučaj i da rade s neškoloanim izvođačima ili s plesno formiranim izvođačima koji se lišavaju svojih tehnika zbog traženja „prirodnog pokreta tela”. Pokret tela nije diktiran spolja, već se pojavljuje u interakciji između spoljnog i unutrašnjeg sveta.

# BUTO PLES

- Buto potiče od pojma *Ankoku butoh*, koji je koristio Tacumi Hičikata, jedan od njegovih osnivača. Taj pojam znači ples tame. Japanska oznaka za buto ima dva elementa: bu – ples i toh – korak. Kasnije se ustalio izraz buto ili buto ples. Buto je mešavina elemenata tradicionalnog japanskog teatra, ekspresionističkog (izražajnog) plesa i mimike. Japanski plesači, koji su se školovali dvadesetih godina prošlog veka u Nemačkoj kod Meri Vigman, posle povratka udomovinu otvorili su svoje baletske škole. Polaznici tih časova su bili i Kazuo Ono i Hičikata. Hičikata je kasnije otvorio svoj studio u kojem je insistirao na individualnosti polaznika, što je ostala karakteristika buto plesa do danas. Prva buto predstava je bio kratak komad bez muzike *Kinjiki* (1959) čiji je sadržaj izazvao skandal. Mladi momak Jošito Ono je vodio ljubav s kokoškom daveći je između svojih nogu. Iz tame ga je pratio drugi čovek – Tacumi Hičikata.
- I danas ima plesača i koreografa koji buto ne priznaju za plesnu formu. Ježi Grotovski je za buto ples rekao da je potraga za „veoma starom formom umetnosti gde su ritual i umetnička kreacija veoma slične. Gde je poezija bila pesma, pesma je bila bajanje, pokret je bio ples.”
- [Youtube.com Butoh - Homage To Mr.O \(Kazuo Ohno 1906-2010\) 9.49](https://www.youtube.com/watch?v=...)